

АКАДЕМИЧЕСКИ ВЕСТИ

• ИЗЛИЗА МЕСЕЧНО

РЕД. ИВ. ПАНДОВЪ

Редакция и Администрация
Висше търговско училище — Варна
Телефонъ 391

Вестникъ на Д-вото на завършилитъ
Висшето търговско у-ще въ гр. Варна

Годишенъ абонаментъ 20 лева
Обявления 2 лева кв. см.
Броятъ 3 лв.

КЪМЪ ЧИТАТЕЛИТЪ

Настоятелството на дружеството върва, че предлаганият вестникъ ще бжде добре посрещнатъ не само отъ членоветъ на дружеството, но и отъ читающата публика въобщо.

Висшето Търговско училище е дало до сега твърде много за българската стопанска наука и политика. То е подготвило стотици младежи, които съ достойнство заематъ счетоводителски, директорски и други частни и държавни служби. Неговитъ преподаватели сж разработвали и разработватъ почти всички проблеми изъ областта на българското частно и обществено стопанство, нъкои отъ които сж проучвани за пръвъ пжть. Достатъчно е да се разгърнатъ издаденитъ до сега годишници на училището, за да се види, колко отъ най-важнитъ въпроси на нашия общественъ животъ сж били всестранно проучвани едва сега. По този начинъ училището ни си е извоювало вече едно заслужено мѣсто въ полето на българската наука.

Възпитаницитъ на училището ни иматъ не само полза, но и безспорна нужда отъ единъ постояненъ духовенъ контактъ съ този наученъ центъръ. Само тѣй тѣ ще могатъ да следятъ живота на училището, кждето сж оформили характеръ и знания, кждето сж се зараждали и зрѣли благородни пориви и кждето сж останали тѣй свѣтли спомени; само тѣй тѣ ще могатъ да следятъ развиващата се наука, да допълнятъ знанията си и, с ж щ е в р е м е н о, да бждатъ полезни за училището, като сподѣлятъ съ него впечатленията си отъ практиката въ живота.

Научната работа въ училището ни трѣбва да бжде поне отчасти известна на по-широката читающа публика. Само тѣй ще се затвърди и популяризира авторитетътъ на училището, а съ това ще расте влиянието му върху частностопанската и народостопанска политика и престижътъ на

възпитаницитъ му ще достигне до необходимата висота. Върваме, че тогава частни и обществени предприятия и учреждения правилно ще ценятъ труда на нашитъ колеги.

Всички наблюдаваме какъ бързо се развива стопанскиятъ животъ. Шаблонниятъ механизъмъ на чиновници — рутинери най-често спѣва бързото и правилно приспособяване на предприятието или учреждението къмъ нервната стопанска конюнктура. Друго е, когато чиновникътъ притежава широкъ стопански мирогледъ. Тогава той леко би се ориентиралъ къмъ колебливитъ условия, като не изпуска отъ очи висшата целъ на една свършена организация. Защото само добрата организация на службата поевтинява, разнообразява, приспособява и увеличава услугата, правена на трети лица, съ което пжкъ расте доброто име и доходността на предприятията и учрежденията. Отъ това печелятъ не само отдѣлитъ предприятия и учреждения, а и цялото общество. Затова, когато става дума за свърхпроизводство на интеллигентни хора, не трѣбва да се иматъ предвидъ добре подготвенитъ лица. Такива, въ сжщностъ, не сж много въ сравнение съ нуждитъ на частното и общественото стопанство. Отъ тукъ следва, че е обществена необходимостъ да се наложи и изравни професионалниятъ духъ на нашитъ колеги.

Всичко това е включено въ задѣжитъ на предлагания вестникъ. По-конкретно тѣ биха могли да бждатъ формулирани по следния начинъ:

1) Ще се публикуватъ научни статии отъ преподавателитъ и възпитаницитъ на училището; 2) Ще се публикуватъ статии и съобщения отъ естество да защищаватъ професионалниятъ интереси на колегитъ и 3) Ще се помѣстватъ разни информации относително живота на училището и живота на колегитъ.

„Академически вестни“

Проф. Ц. Калянджиев
Бивш ректор на В. Т. У.

Констатации и пожелания

Ако членуването въ студентското дружество е временно, до когато трае учението, то членуването въ дружеството на завършилите се продължава цѣль животъ. По тоя начинъ старитѣ колеги поддържатъ постоянно връзка помежду си, съ учебното заведение и съ неговия персоналъ. На почвата на тая дейность се създаватъ много полезни инициативи за растящия учебенъ институтъ, като помощи за младитѣ студенти, стипендии, поддържане на библиотеки и пр. Въ нашата блажена страна още не можеха да се създадатъ подобни организации, па и учебнитѣ заведения не правятъ нищо, за да насадятъ по-общественъ духъ и привързаностъ на възпитаника къмъ мѣстото и срѣдата, гдето той е прекаралъ най-бурния и сщевременно и най-творчески периодъ на своя животъ — периодъ на другарство, което често действува тѣй възпитателно и корегира егостическитѣ качества на кипящата натура, периодъ на литературни и социални симпатии, на философски увлечения и пр. Нѣщо повече: преди 40 — 50 години една голѣма часть отъ нашата срѣдношколска младежъ получи своето образование съ държавни, общински и окръжни стипендии. Сжщо съ стипендии мнозина отъ тѣзи млади хора свършиха своето образование въ странство и станаха доктори, инженери, юристи, ветеринари и пр. Много отъ тѣхъ използваха доскорошната липса на специалисти и си създадоха завидно материално положение. Обаче, азъ не познавамъ никой отъ тѣхъ да е проявилъ жестоветъ на онѣзи наши безграмотни бащи и дѣди, които израстнаха преди освобождението изключително на свои плещи и въпрѣки това сж изпълнили златната книга на Министерството на просвѣщението съ завещания, достигащи до 100 и 200 хиляди едновременни златни франка! Каквото и да говоримъ, но това е една рѣзка характеристика за сегашната епоха, която дава всички блага на личността безъ

тя да чувствува своитѣ задължения къмъ общество и държава.

Азъ моля извинение предъ онѣзи нѣколко стотинѣ мои млади колеги, за които пиша настоящитѣ редове. Дѣлото, на което съмъ се старалъ да служа толкова години съ известни увлечения и идеализъмъ, ми дава право да говоря така. И върша това не за обида, понеже и тѣ сж деца на дадена епоха и на конкретни обществени условия, но отъ друга страна сж въ началото на своята житейска кариера, когато човѣкъ още може да се надѣва да надвие действителността. Съ тая надежда и увѣреностъ азъ поздравявамъ тѣхната инициатива и тѣхния повикъ къмъ обединение и къмъ съвмѣстна другарска работа. Дано тѣхния органъ „Академически вестни“ влѣзе въ здрави рѣце и разнесе камбанния звънъ и академическия духъ на В. Т. У. и одухотворената мисль на неговитѣ първи учители и организатори. Нашето отечество още представлява една девствена цѣлина, обещаваща богата жетва за истински стопански дейци, проникнати съ дълбоката вѣра въ науката и нейнитѣ методи за организиране и преустройство на това, което ни е дала и може да даде богатата южна природа въ смисль на сурови материали и на корава и още не разработена човѣческа личность. Нека всички разберемъ, че нацията ни, заедно съ нейната държава и интелигенция, ще благуватъ, когато ние длъжницитѣ на работящия народъ насочимъ своя трудъ, научнитѣ си сили и организационнитѣ си способности къмъ неговитѣ неплодни усилия да създава стопанство съ отдавна остарѣли методи — остарѣли въ техническо и организационно отношение.

Дано настоящиятъ органъ се яви не само като законенъ и справедливъ защитникъ на професионалнитѣ интереси на младитѣ ни колеги, но и като разсадникъ на култура и на нови методи въ рационализиране на нашето стопанство, на неговитѣ институти и служби.

За нашия вестникъ

Покрай другитѣ злини, които носи на човѣчеството, стопанската криза създава условия и за нравственото разложение на обществата. Това явление се наблюдава навсѣкжде, повече отвсѣкжде то се наблюдава и у насъ.

Разпоредители съ сждбинитѣ на страната днесъ, въ повечето случаи, сж партизанската некадърность и площадната демагогия. Ценни сили се изхвърлятъ на улицата, за да бждатъ замѣстени съ неспособни, а по-нѣкога и дегенерирани партизани.

Печална действителность, въ която много воли се пречупватъ; кошмарно време, напоено съ отровата на политическата мжстъ, която унищожава много обществени ценности, убива въ зародиша всѣки свѣтъль поривъ и желание.

Въ такива смутни дни се създаде нашето дружество, въ още по-смутни дни се появява на бѣль свѣтъ и неговиятъ печатенъ органъ. Биха попитали нѣкои: време ли е сега за предприемане на подобни инициативи?

— Време е, да! И тъкмо сега е най-подходящия моментъ.

Тъкмо сега, когато пораженията на развилнѣлата се партизанщина сж най-страшни.

Тъкмо сега, когато най-ценниятъ документъ за получаване на работа сж не знанията и дипломътъ за завършено образование, а партийната членска книжка.

Тъкмо сега, когато силно усложнениятъ стопански животъ изисква солидно подготвени стопански деятели, а не първенюта.

Нашиятъ вестникъ трѣбва да стане боенъ органъ на завършилитѣ и завършващитѣ Варненското висше търговско училище и тѣхенъ неуморимъ защитникъ. Неговитѣ страници трѣбва да бждатъ висока трибуна, отъ която ние ще отправяме нашитѣ справедливи искания, но и нашата творческа мисль; защото, драги колеги, не можемъ да претендираме за ржководнитѣ мѣста въ държавната администрация, търговията, банковото дѣло и индустрията, докато не докажемъ, че ги заслужаваме.

Впрочемъ, на работа!

П.

В. Гериловски

Ред. доц. при Висш. търг. у-ще.

Научна организация на предприятията

Съзнателното стремление към рационално използване на производствените фактори се появи, когато се схвана ползата от планомерната и методична работа в стопанската област, която под името организация се призна за особено важен фактор в производствената дейност.

Организацията не е ново явление в стопанската област, гдето най-първо тя намъри негъзнателно приложение, като резултат на естественото стремление към получаване на максимум резултати с минимум жертви и усилия.

Първата манифестация на по-напреднала организация намираме още в древните времена, когато в затворените стопанства постепенното професионално разделение на труда ограничи производствената дейност на стопанстващия субект в доста тесен кръг блага и създаде тъй наречената специализация в производството, която се разви до степен, в която я намираме в наше време. Но през веци вѳкове свободното проявление на предприемчивия човѳшки дух бѳше спѳвано отъ ограниченията на групираниѳте в корпоративни организации производители, които достигнаха пълното си развитие в срѳдните вѳкове, през които представяха основния тип на производителната и търговската организация. През това време техническите познания останаха почти все сжщитѳ, крайно ограничени отъ спѳващитѳ традиции и ползвателната стопанитѳ монополѳ, който, като имъ осигуряваше спокойното сжществуване, имъ отнемаше всѳко стремление къмъ търсенето на по-свършени отъ упражняванитѳ отъ тѳхъ начини и методи.

Прокламираната отъ Тюрго и затвърдена и юридически реализирана отъ френската революция свобода на труда откри широко поле на възможности за проявление на организационнитѳ способности на стопанстващия субект за постигането на максимум рандеманъ чрезъ най-рационално използване на производственитѳ фактори. Свободната конкуренция не оставя вече предприятието да заспи с остарѳлитѳ начини и методи, а го принуждава къмъ постоянното имъ усъвършенстване. Днесъ предприятието е принудено да води тежка економическа борба, постоянно съпроводвана с материални рискове и която е успѳшна само при модерно организираното предприятие.

Но доскоро на организацията не се придаваше значението, сѳ което днесъ се ползува. Трѳбваше да дойде времето на грамадното развитие на индустрията, за да се обърне особено внимание на необходимостта отъ прилагането на една рационална организация, основана на научни данни.

До края на XIX в. усилията се насочваха къмъ търсене само на технически начини за увеличение на производството. Най-първо се усъвършенствуваха механическите, физическите и химическите методи и се въведе широкото приложение на машината. Трудовитѳ факторъ не бѳше предметъ на особено внимание, едно, че работната рѳка бѳше изобилна и послушна, и друго, че физическите науки, върху които почива производствената техника, сж по-прости отъ социалнитѳ науки. Практическата психология постави началото си едва в края на XIX в., а социалната психология или социологията, като по-сложна, се роди още по-късно.

Постепенното социално въздигане на работника го направи и по-взискателен и вече за неговитѳ искания трѳбваше да се държи смѳтка. Първата страна, гдето

се обърна внимание на трудовия факторъ в производството е Америка, която, по необходимост, му даде значението, дотогава признавано само отъ моралиститѳ, и човѳкътъ, който преди единъ вѳкъ бѳше робъ на производството, почна да става неговъ центъръ. Развитие на американската индустрия постави на разрешение много проблеми, засягащи изобщо организацията, и частно, работническия трудъ. Нѳкои ръководители разрешаха тѳзи проблеми по единъ относително задоволителен начинъ. Но все по-голѳмото търсене на фабричнитѳ продукти и мобилизирането на все по-значителни капитали, непрестанното увеличение на персонала, най-после все по-острата конкуренция, предизвика необходимостта отъ точни методи. Такива методи, които могатъ да се нарекатъ научни се въведоха отъ администратори и инженери, между които най-голѳмата заслуга за развитието на тѳзи методи си пада на Frédéric N. Taylor отъ Филадельфия, който координира основнитѳ принципи. Той приложи препорѳчанитѳ отъ Декартъ аналитични и синтетични методи в прочутитѳ му Discours sur la mѳthode.

Макаръ научната организация да дължи произхода си като отдѳлна наука на работитѳ на Taylor, но следъ него тя значително се разви и днесъ не може да се смѳсва сѳ това, което в началото наричаха тейлоризъмъ или пъкъ сѳ нѳкоя отъ частнитѳ системи на неговитѳ ученици и последователи. Отъ онова време до днесъ многобройни успѳхи се постигнаха в Америка при изучаването както на техническите начини за осигуряване на по-добъръ производственъ рандеманъ, така и на срѳдствата за гарантиране рационалното използване на работническия трудъ. В Европа, особено следъ войната, подобни усилия се опитваха сѳ успѳхъ. Отдавна вече научната организация строши примитивнитѳ рамки на Тейлоровата система. Неговитѳ издирвания и неговитѳ уроци днесъ се простиратъ вѳ всичкиѳ служби на фабричитѳ, вѳ всичкитеѳ форми на производството, вѳ всичкитеѳ икономически деятельности, вѳ банцитѳ, вѳ търговията, вѳ селскитѳ стопанства, вѳ административнитѳ и публичнитѳ служби.

Вѳ повечето европейски страни се схвана огромното значение на рационалната организация, и нейното проучване, популяризиране и провеждане вѳ всичкитеѳ области на икономическия животъ е целъ, на много частни, държавни и даже международни институти.

Теоретичното преподаване на организационнитѳ принципи, понѳкога допълвано сѳ практическото имъ приложение, съставя вече частъ отъ програмитѳ, сѳ малки изключения, на почти всички професионални висши училища в Европа. Често пжти тѳзи курсове оставатъ чисто факултативни, но все повече доминира тенденцията у носящитѳ отговорността за националното възпитание да ги направятъ задължителни, особено в Германия.

За насъ българитѳ е отъ особено значение да напрегнемъ всички сили, за да се поставимъ наредъ сѳ другитѳ народи по отношение на рационализацията на стопанската ни дейностъ вѳ всичкитеѳ ѳ проявления. Това още повече се налага, като се има предвидъ ограничеността на производственитѳ ни срѳдства и голѳмото невежество, което царя по отношение на много елементарни организационни принципи, причина за толкова разочарования и прахосничества.

Действително, животътъ и практиката сж най-добритѳ учители, както казватъ, но тѳхнитѳ уроци, из-

питани за собствена сметка, сж доста скъпи и съпроводени съ много лични жертви и разочарования, и съ обществени злини, и най-често поуката идва доста късно и поради това без особена полза. Разбира се, че организаторският талант не е привилегия и монополъ на никой човѣкъ или народъ. Той е резултатъ на известни лични способности, поддържани и усиленни чрезъ възпитанието, науката и упорития системенъ трудъ.

Висшето търговско училище въ Варна, въ жела-

Ст. Чолаковъ

Ред. доц. при Висш. търг. у-ще.

Валоризационенъ балансъ

Валоризационниятъ балансъ е единъ извънреденъ балансъ — съставя се само когато се извършва преоценка на имуществото. Нуждата отъ преоценка се явява главно въ два случая. когато постигнатитъ чрезъ избързана амортизация скрити резерви се правятъ явни, и второ, когато отдѣлни имуществени части се преоценяватъ по курса на понижената валута. Най-често се има предвидъ последния случай, когато се говори за валоризационенъ балансъ. Самс тука става дума за преоценка по промѣнения курсъ на валутата.

Валоризационниятъ балансъ заема междинно мѣсто между чисто имуществения и чисто приходния балансъ. Като е известно, имуществениятъ балансъ има за целъ да изобрази действителното състояние на имуществото, и по-специално на чистото имущество, гледано само за себе си и независимо отъ каквито и да е други съображения. Приходниятъ балансъ сжщо дава сведения за имуществото, но вече не за самото него, а доколкото то трѣбва да се пресмѣта като едно постоянно условие за изчисление на прихода презъ последователнитъ ежегодни периоди. Имуществото при приходния балансъ не е целъ, а срѣдство. Валоризационниятъ балансъ е до-толкова имущественъ, доколкото възстановява действителния париченъ изразъ на имуществото въ момента на съставяне баланса и по курса на валутата въ този моментъ. Той е дотолкова приходенъ, доколкото отъ тукъ нататъкъ ще даде постоянна база за установяване на действителнитъ печалби, които, и безъ друго, биватъ изчислявани по действащия въ момента валутенъ курсъ.

По духа на току що завършената мисль, валоризационниятъ балансъ е твърде целесъобразенъ за частното предприятие. Ако едно частно предприятие води по сметкитъ машинитъ си или сградитъ си въ златна или изобщо въ по-скъпа валута и ако ги е амортизирано, по-нататъшната амортизация е вече невъзможна. Отъ тамъ насетне печалбата нѣма да бжде намалявана съ сумата на амортизацияитъ и, следователно, ще бжде разпредѣляна между съдружницитъ, ако предприятието е дружествено, или изобщо изразходвана по начинъ, който би билъ изключенъ, ако трѣбваше да се покриватъ и амортизации. Това значи, че отъ момента на номинално завършената амортизация предприятието раздава като печалби, или поне сметъ като печалби, части отъ имуществото си, защото машинитъ или сградитъ не могатъ вече да бждатъ възстановени на ново съ номиналната сума на амортизационния корективъ, правенъ върху по-низката номинална златна цена на сжщитъ. Съ други думи, възстановената способностъ на предприятието е умаломощена, когато амортизацияитъ сж правени на базата на златната цена, а замѣстването на амортизиранитъ имуществени части ще става по обезценена книжна валута. Добрата частно-стопанска политика предполага съображението за постоянния и непрекъснатъ животъ на предприятието. Това съобра-

нието си да спомогне за оформянето на способни и подготвени дейци въ стопанската областъ, предвиде въ програмата си четенето на курсъ по организация на предприятията. Но време е въ сжщия духъ да заработятъ семейството, училището, обществото и държавата. Необходимо е тѣзи фактори да се проникнатъ отъ съзнанието за важността на своята роля при оформянето характера на нашата младежъ чрезъ измѣняне на противнитъ на дисциплината привички и подчиняване духа имъ на методиченъ трудъ.

жение се осществява чрезъ грижата за поддържане възстановителната способностъ на предприятието. Когато се валоризира имуществото, т. е., когато се постави въ баланса по съответната по-висока книжна цена, амортизацията може да бжде продѣлена. Въ такъвъ случай ще бжде разпредѣлена по-малка печалба. Остатъкътъ, равенъ на амортизацията, ще бжде задържанъ въ предприятието, за да улесни доставянето на нови имуществени части. Сжщитъ разсжждения важатъ и за случаитъ, когато постоянното имущество не е напълно амортизирано.

Да допуснемъ, че едно предприятие води машинитъ си по костуемата цена отъ 1915 год. и да допуснемъ, че тя е 1,000,000 лева. До 1930 год. въ пасива на баланса му е създаденъ вече амортизационенъ корективъ 1,000,000 лева. Амортизацията трѣбва да бжде прекъсната. Следователно, печалбата нѣма да бжде намалявана съ амортизации, затова ще изглежда по-голямъ. Въ сжщностъ, обаче, предприятието е постигнало нецелесъобразно, защото неговитъ машини не струватъ 1,000,000 днешни лева, а 27,000,000 лева — днешниятъ левъ е 27 пжти по-евтинъ отъ лева презъ 1915 год. Така че амортизационниятъ корективъ отъ 1,000,000 лева съвсемъ не е амортизиранъ машинитъ, поради което по-нататъшното неотдѣляне на амортизации означава несъблюдаване на съответната загуба подъ формата на изтъркване, извѣхтяване и т. н. Ако машинитъ бждатъ валоризирани, тогава ще сгане ясно и убедително, че амортизационниятъ корективъ отъ 1,000,000 лева трѣбва да расте съ сумата на нормалнитъ ежегодни амортизации върху 27 милиона лева.

Ако валоризирането на търговския балансъ може да се сметъ като полезна и целесъобразна постъпка на частното предприятие, и похвална отъ гледище идеята за ясностъ, точностъ и искреностъ на баланса, валоризирането на данъчния балансъ повдига известни спорове. Облагателната печалба ще бжде намалявана съ наново подетитъ амортизации, а специално за дружествата, поради особената имъ облагателна техника, ще бжде намаленъ и процента на облагането. Сжщата печалба на едно дружество ще бжде противопоставена на единъ валоризиранъ капиталъ, поради което рентабилитета ще бжде показанъ по-малкъ, а съ това и данъчния процентъ ще бжде по-малкъ. Въ особено благоприятно положение ще бждатъ поставени индустриалнитъ дружества. До закона за данъка върху приходитъ отъ 1933 год. разходитъ имъ за машини се сметътаха като необходимо присжщи разноси и се спадаха отъ облагаемата печалба: следователно и данъкътъ имъ е билъ по-низкъ. Ако сега валоризиратъ баланситъ си, значи наново да бждатъ облагодетелствувани. Чрезъ такива нееднакви облагания данъчната власть ще подобри лазарнитъ позиции на едни предприятия за сметка на други и то безъ да знаемъ, въ кой случай об-

щественият интерес, към който държавата се стреми, ще бжде по-добре поставенъ.

Въ всѣки случай, сега за сега се спираме върху въпроса за валоризационния баланс само по принципъ. Другъ пътъ ще разгледаме случаетъ на балансово ва-

лоризиране по досегашното ни законодателство и практиката на нѣкои чужди законодателства, както и нѣкои по-специални проблеми на валоризационния баланс, за да се установимъ върху бждащето третиране на този въпросъ.

Проф. Ц. Калянджиевъ.

Варненското висше търговско училище

Образователното дѣло на България отъ доосвобождението досега върви по пътя, който сж ни изготвили европейскитѣ страни. Сжщитѣ типове училища, програми и наредби, както въ Германия, Австрия и др., приспособени къмъ нашата бедна обстановка, която, обаче, ни е наложила приемственостъта въ разнитѣ училищни степени, а сжщевременно и смѣсената система на обучение. Тѣзи две особености не сж резултатъ на нѣкоя наша идеология, понеже това тепърва сега се култивира въ зап. Европа и Америка подъ влиянието на дълбоко социално и психологическо гледище.

Подъ сжщитѣ западно-европейски влияния се разви у насъ и професионално, и специално търговско образование, като самия повикъ за едното и другото излѣзе отъ нашия животъ. Нуждата за реформиране на нашето стопанство и преди всичко на общественитѣ институти, като ржководни фактори въ икономическия животъ на обновляващата се страна, наложи създаването на доста гжста мрежа отъ училища съ професионално съдържание. Тежкитѣ условия, при които трѣбваше да се развива нашето стопанство, главно наличността на рационализирани въ техническо и търговско отношение европейско земледѣлие и индустрия, растящото задокеанско производство на храни и сурови материали, единъ високо нормиранъ всемирень пазаръ, очестенитѣ кризи правѣха все повече и повече мжченъ стопанския, общественя и държавния животъ въ нашата, обновена само по външенъ обликъ, страна. Нуждата да се вложи по-високо съдържание и по-висока стойностъ въ държавното управление и въ неговитѣ институти, да се създаде стабилитетъ въ тѣхното сжществуване — всичко това подигна значението и цената на общото, а напоследъкъ и на професионалното образование. Най-сетне и обстоятелството, че днешното време налага стопански и научни познания и стопанска психика не само на съответнитѣ обществени и частни институти, но и на много административни служби, които немогатъ вече да почиватъ върху голитѣ административни формалности, и това дига цената на стопанското образование и принуди нѣкои отъ неговитѣ научни институти да вплетатъ въ своето старо професионално съдържание и нуждитѣ юридическо-административни дисциплини, които до преди 30 — 40 години бѣха привилегия само на ортодоксалния юридически факултетъ. Въ тая модерна и усложнена форма се схваща днешъ въ европейскитѣ държави системата на стопанското и търговско образование. Въ сжщата форма предстои нейното възприемане и въ нашата страна, особено въ програмитѣ и начинитѣ на преподаването на срѣдното и на висшето търговско образование.

Когато пишущиятъ тѣзи редове воюваше преди години за нуждата отъ висше търговско образование въ България, той не си представяше, че за нѣкакви си десетина години то ще получи такъвъ голѣмъ успѣхъ и ще се наложи на нашия животъ и на неговитѣ институти. Замислено още въ 1911 година, когато организирането на второто търговско училище въ страната — варненското, бѣше привършено, а зданието му бѣше въ строежъ, Висшето търг. у-ще получава ясна моти-

вировка въ 1914 год.¹⁾ Предстоящата тогава война отложи въпроса за да се подигне отново въ 1920 год.²⁾ Най-сетне следъ известна борба въ сесията на камарата за 1921 година и при доста голѣма обструкция на Министра на търговията, училището се открива въ октомврий 1921 г. Отъ споменатитѣ ми реферати се вижда, че мотивитѣ за нуждата отъ училището сж разработени отъ разни гледища: стопанско, обществено и държавно.

Една малка статистика за ценза на чиновническия персоналъ въ дветѣ официални банки презъ 1914 година показва, че само нищоженъ процентъ отъ тоя персоналъ имаше висше образование отъ търговско стопански характеръ. А за ценза на служащитѣ въ другитѣ учреждения, като митници, финансови и акцизни управления, общини, постоянни комисии и др. не можеше да става и въпросъ. При подобно положение малкиятъ контингентъ отъ свършващи висше стопанско образование въ странство се поглѣщаше бързо отъ банкитѣ, съ надежди за много по-голѣмъ успѣхъ, отколкото имаха другитѣ специалисти въ тѣхнитѣ ведомства. Свършившитѣ двугодишния курсъ на Анверския търговски институтъ тогава имаха много по-голѣми шансове за успѣхъ въ държавнитѣ банки, отколкото юриста, медика, инженера и др. Тоя важенъ фактъ, при наличността на стотици служащи, само въ официалнитѣ банки, подсигуряваше живота на едно висше търговско училище въ страната. А отъ тогава насамъ се разви съ бързи крачки и частното банково дѣло и се създадоха повече отъ двесте популярни банки, израстна селската кооперация и се осъзна идеята за цензуване и компетентностъ въ редица държавни предприятия, като желѣзницитѣ, поцитѣ и минитѣ, а напоследъкъ и въ чисто административнитѣ служби.

Това разгръщане на нашия стопански животъ въ течението на едно цѣло десетилѣтие следъ европейската война откри широки простори за новооткрития институтъ. Една голѣма частъ отъ свършващитѣ се поглѣщаше отъ бързо развиващото се професионално образование и главно въ търговскитѣ училища, които до него време страдаха отъ липса на преподавателски персоналъ. Друга частъ проникваше въ държавното и частно банково дѣло, измѣствайки по-низко цензовия старъ персоналъ. Трета послужи за обнова на финансовото ведомство н т. н. и т. н.

Изобщо приемътъ на Висшето търговско училище презъ първото десетилѣтие на неговото сжществуване бѣше добъръ Затруднението започва отъ 2—3 години насамъ въ връзка съ кризата и съ отслабналата тенденция въ върховетѣ на управлението относно предпочитане на цензованъ персоналъ, отдето отчасти произлиза и недоразумението за излишни интелигентни сили въ една току-що родена държава. Това недоразумение ще падне само следъ извършването на една статистика за чиновническия персоналъ въ всички наши учреждения — държавни, общински и въ онѣзи предприятия,

1) Вижъ четения по тоя поводъ мой рефератъ въ протоколитѣ на В. Т. И. Камара, стр. 224/327 — 1914 г.

2) Протоколи на сжщата камара за 1920 година, стр. 141/155 — сжщо мой рефератъ.

които ангажирват обществени сръдства, каквито сж кооперативнитѣ институти. Тая статистика може отчасти да се слѣе съ предстоящето преброяване на чиновническия персоналъ отъ страна на пенсионното управление. Тя ще ни даде не само процента на цензованитѣ служаци, но и картината на цензованостъта, споредъ службитѣ, т. е. доколко образователниятъ цензъ е нагоденъ къмъ характера на даденъ сервизъ. Известно е напр., че земледѣлската банка, по стари традиции, търпени и до сега отъ партизанскитѣ влияния, приема на служба лица съ земледѣлско образование, гимназисти и педагогисти, прикривайки това съ нѣкакви си елементарни изпити, на които се подлагатъ кандидатитѣ съ сръдно и даже висше търговско образование. На тая аномалия трѣбва да се тури край, като службитѣ въ тия институти станатъ изключителна привилегия за лица съ търговско образование. Трѣбва само да се нормира максималния авансъ на сръднитѣ търговски училища, както е мисля въ Народната банка.

Сжщото регламентиране трѣбва да стане въ всички ведомства, гдето службитѣ иматъ, макаръ и далечна връзка, съ стопанскитѣ функции на страната и държавата. Подобни служби трѣбва да бждатъ сжщо привилегия на търговското образование. Азъ не бихъ изключилъ

отъ тая категория кооперациитѣ и популярнитѣ банки, които ангажиратъ хиляденъ персоналъ, борващъ съ обществени сръдства. Подобна реформа би имала по-голѣми основания отъ колкото задължаването на частнитѣ индустриални предприятия да иматъ управители съ висше техническо образование.

По тоя начинъ ще се разкрие едно широко поле за търговско-стопанското висше образование и въ кжсо време ще се измѣни физиономията и цѣлия вжтрешенъ характеръ на визиранитѣ институти и учреждения. Кое прѣчи за реализирането на тая благодатна за страната реформа, освенъ разюзданото партизанство, въ което още господствуватъ полукултурнитѣ елементи и инстинкти на нашия животъ? При нашата беднотия отъ материални сръдства и при още тѣй господствуващото невежество въ държавнитѣ и недържавни учреждения, при онова безредие, съ което тѣ се славятъ отъ години, само цензътъ и компетентността ще дадатъ европейска и културна форма на държавния ни апаратъ, потъналъ въ инертностъ, рутина и лишень отъ всѣкакви инициативи въ една епоха на радикаленъ трансформизъмъ и на интензивно нагаждане на държавата къмъ модернитѣ стопански стремежи на държава и общество

ВЕСТИ И СЪОБЩЕНИЯ

Висше търговско училище.

Презъ настоящата учебна година въ училището следватъ около 600 студента. Въ началото на 1926/1927 год. тѣ сж били само 123, значи за 7 години броятъ имъ се е увеличилъ почти петократно. За сжщия периодъ отъ 7 години числото на студенткитѣ се е увеличило пакъ ежегодно, но по отношението броя на студентитѣ тѣжнитѣ процентъ е спадналъ отъ 16 на 6.

Докато по-рано броятъ на студентитѣ, завършили общообразователна гимназия, бѣше преобладаващъ (50%), напоследъкъ масата отъ кандидати за студенти сж възпитаници на сръднитѣ търговски училища, (презъ 1931/32 г. 27%, презъ 1932/33 год. — 36%, а презъ текущата година — надъ 55%). Сръдно за една учебна година училището издава не повече отъ 100 дипломи.

Преподавателскиятъ персоналъ при училището презъ текущата година се състои отъ следнитѣ лица:

Иванъ Константиновъ, извънреденъ професоръ и ректоръ — преподава френски езикъ съ френска култура и френска търговска кореспонденция.

Д-ръ Я. Арнаудовъ, ред. професоръ — преподава нѣмски езикъ съ нѣмска култура и нѣмска търговска кореспонденция.

Н. В. Долински, ред. професоръ — преподава Политическа Иконо-

мия и Икономическа политика.

Д-ръ Г. Свраковъ, ред. доцентъ — Стопанска история, История на икономическитѣ доктрини, Търговска политика, Кооперативно дѣло и Индустриална политика.

В. Гериловски, ред. доцентъ — Обща теория на счетоводството, Организация на предприятията и Българска търговска кореспонденция

Ст. Чолаковъ, ред. доцентъ — Финансова наука, Учение за баланситѣ и Социална политика.

Николай Лилиевъ, редовенъ преподавателъ — френски езикъ.

Бойчо Бойчевъ, редовенъ преподавателъ — Индустриално счетоводство, Банково счетоводство и Търговско смятане.

Д. Стояновъ, ред. преподавателъ — английски езикъ и английска търговска кореспонденция.

Ц. Калянджиевъ, хоноруванъ професоръ — Стокознание съ химическа технология.

Св. Грековъ, хоноруванъ доцентъ — Учение за баланситѣ и Политическа аритметика.

Никола Поповъ, частенъ доцентъ — Гражданско право и Търговско право.

Евт. Воденичаровъ, частенъ доцентъ — Морско право и Международно право.

Я. Сираковъ, частенъ доцентъ по Административно право.

Иос. Клая, лекторъ по нѣмски езикъ.

Виктория Манова, лекторъ по френски езикъ.

Бор. Димовъ, лекторъ по нѣмски езикъ.

Асистенти: К. Хр. Стояновъ — по икономическитѣ дисциплини, Ив. Пандовъ — по счетоводство, Дим. Ганевъ — по икономическитѣ дисциплини и В. Грюндлеръ, по нѣмски езикъ.

Презъ зимния семестъръ е чель лекции и проф. О. Андерсонъ (Статистика и География). На 1 мартъ, обаче, последниятъ се оттегли отъ длъжността си.

Положени сж основитѣ на специаленъ счетоводенъ семинаръ при училището. Въ него работятъ, ръководени отъ своитѣ преподаватели и асистенти, студентитѣ отъ VI-ия семестъръ. Главната задача на тоя семинаръ е да бжде изследвана организацията на счетоводството въ нѣколко предприятия отъ по-крупенъ мащабъ. Натова рефератитѣ сж изследванията студенти представятъ обстойни реферати, въ които се съдържатъ указания за констатиранитѣ добри и лоши страни въ разглежданата счетоводна организация. Рефератитѣ се четатъ предъ студентитѣ и се подлагатъ на обстойни дебати и критика. Въ по-нататъшнитѣ цели на семинара влиза и разработването на редъ въпроси отъ областта на счетоводството и учението за баланситѣ, извикани на животъ отъ бързо промѣнящата се стопанска конюктура на свѣта и специално на нашата страна. Предвижда се и съвмѣстно обсъж-

дане на някои въпроси от страна на счетоводния и стопанския семинари при училището. Ръководител на счетоводния семинар през текущата учебна година е ред. доцентът г. В. Гериловски.

В следният броеве на вестника ще дадем кратки бележки за научните трудове на нашите професори, публикувани през последните две години.

Дружество на завършилите

На 20 април н. г. се състоя извънредно общо годишно събрание на Д-вото на завършилите Варненското висше търговско училище. Събранието бѣ открито отъ и. д. председател на д-вото г. Куртевъ, учител при Сръдното търговско училище. Последниятъ изложи причините, поради които дружеството не е могло да развие особено интензивна дейностъ до сега. Прочете се писмо отъ софийската група на завършилите, които настояватъ седалището на дружеството да бѣде премѣстено въ София. Следъ подробно обсъждане въпроса, решено бѣ, че седалището на дружеството трѣбва да си остане тамъ, където се намира и Висшето търговско училище. На софийската секция отъ дружеството, обаче, се предоставятъ функциите около професионалната защита на членовете и настаняването на безработните колеги.

Събранието взе решение да се засили дейността на дружеството, като се привлѣкатъ въ кадрите му всички неорганизиранни колеги. Реши се също да бѣде поставено въ най-скоро време начало на дружественъ печатенъ органъ. Накрай се избра настоятелство, което да ръководи дружеството до редовното му общо годишно събрание. Настоятелството има

следния съставъ: председател Ст. Чолаковъ, ред. доцентъ при Висш. търг. у-ще, подпредседател Недю Карабашаковъ, секретаръ Пенка х. Василева, касиеръ П. Пантелеевъ, редакторъ на „Академически вестни“ — Иванъ Пандовъ.

В близките дни настоятелството на дружеството предприема една обширна анкета, която ще обхване следните въпроси: къде и какъ сж настанени нашите колеги, какви заплати получаватъ, кои отъ тяхъ сж безработни или на неподходяща работа и пр. За целта се изготвятъ и ще бѣдатъ разпратени на завършилите специални формуляри. Резултатите отъ анкетата ще бѣдатъ публикувани въ нашето списание.

Обсъжда се въпроса за създаване на специално бюро за настаняване на нашите безработни колеги. Въ това бюро ще бѣдатъ поканени да влѣзатъ видни стопански и политически дейци и наши професори.

Общото годишно събрание на дружеството ще се състои въ началото на лѣтния сезонъ, по всяка вѣроятностъ на 12 юлий — Петровденъ. Настоятелството е взело грижата да издействува всичките възможни улеснения за делегатите отъ провинцията. Точната дата на събранието и дневния му редъ ще бѣдатъ оповестени допълнително.

Умоляватъ се колегите — чиновници да донасятъ въ редакцията на „Академически вестни“ за всичките случаи на несправедливи уволнявания и премѣствания.

Редакцията възнамерява да открие въ вестника специална рубрика, въ която ще отговаря на различни въпроси изъ областта на счетоводната практика, поставяни отъ нашите колеги.

Книгописъ. Умоляватъ се редакцията, на които изпращаме нашия вестникъ безплатно, да ни изпращатъ въ замѣна своите издания. Сведения за тяхъ ще публикуваме въ отдѣла „Книгописъ.“

Сборникъ отъ задачи по счетоводство отъ В. Гериловски, ред. доцентъ при В. Т. У. и Т. Стояновъ, у-ль при Ср. Т. У-ще. Часть I — решени задачи и часть II — нерешени задачи. Задачи по търговско, банково и индустриално счетоводство. Фузии, ликвидации, несъстоятелностъ, договори за наемъ — продажба и пр. Цена 140 лв. Колегите, които си доставятъ сборника чрезъ редакцията на „Академически вестни“, ще го получатъ само за 100 лева.

Сборникъ на 70 нерешени задачи по счетоводство — отъ Бойчо Бойчевъ, ред. преподавателъ при Висш. търг. у-ще. Задачи по търговско, индустриално и банково счетоводство. Извънредни събития въ живота на предприятията, интересни случаи и пр. За колегите цена 30 лв. Доставка се отъ Студентското д-во при Висшето търговско училище — Варна.

Следущиятъ брой

на

„АКАДЕМИЧЕСКИ ВЕСТИ“

ще излѣзе на 10 юний

Материалъ и обявление за този брой се приематъ най-късно до 5 юний

Печатница „Нозини“ — Варна

Сладкарница и млѣкарница „ВИКТОРИЯ“ на Ламбо Сотировъ

ул. „6 септември“, срещу църквата „Св. Никола“

Произвежда всички видове сладкарски и млѣкарски продукти. Сервира всѣка сутринъ екстра цариградска баница, приготвена съ чисто краве масло и разни закуски, меланнъ, кафе и др. Приематъ се поржчки за разни торти, пасти, петефури и бисквити. Разполага съ всички видове млѣчни шоколади и шоколадени бонбони отъ най-реномираните фабрики. Презъ всѣко време ще намѣрите екстра ледена боза.

Кафе „ИМПЕРИАЛЪ“ „6 септември“ № 26 (БИВШЪ „НЕАПОЛЪ“)

Ново ремонтиранъ, съ свършено нова мебелъ, съ вежлива и бърза прислуга, ще ви поднесе всѣкога и презъ всѣко време най-разнообразни развлѣчения — (карти, табли, билиардъ и др.) Всички видове сладка, кафета и чай; сутринъ — екстра баница. Едно посещение ще Ви увѣри въ горното и изненада съ своите ниски цени.

Отъ съдържателя

